

Paul Raud
KELLATA
TORN

mosaiikromaan

iheksas osas

Toimetanud Madli Lippur
Kujundanud Angelika Schneider

© Paul Raud ja Tänapäev, 2019

Raamatu avaldamist on toetanud Eesti Kultuurkapital

ISBN 978-9949-85-615-2
Trükitud AS Printon trükikojas
www.tnp.ee

GERTALE

I

Seitsme maa ja mere taga, ühel parasjagu pisikesel maal asus ääretu linn. Linn kõigi oma salasoppide ja keerdkäikude ning rohkem ja vähem nähtamatute kõrvaltänavatega. Nagu õigel linnal kunagi kombeks, polnud see sugugi harilik paik.

Sügaval linna südames laiutas hiiglaslik liivakõrb, tolmused kombitsad hargnemas loendamatute ljööde kaugusele, tüdinud tuul pühkimas penikoormaid silmapilguga. Päeval lõõmas tühermaa kohal palav päike ja kõrvetav liivaväli lõõmas talle omakorda veelgi palavamalt vastu, öises pimeduses ulgusid ent viirastuslikud iilid kaugetelt ulgumeredelt. Kust või kuidas oli kõrb sinna aga ilmunud, polnud kellelgi aimu. Oli selle loonud mõne vihase lohe hingus või uskumatute kataklüsmide jada või hoopis koosolekulaua taga istuvad tegevjuhid, kes ihkasid reklaamida uut karastusjooki – tont seda teab. Alati oli kõrb seal olnud ja alatiseks pidi see sinna jääma. Ka siis, kui lakkavad mühisemast purgatooriumi puhastavad leegid, kui ammu on vaikinud taevaste pasunate hüüid, ning päikese ja kuu kõigi taevatähtedega tükkis alla kugistanud hiiglaslikud hundid, ei jäta kõrb oma segamatut laienemist.

Kunagi võis liivane tühermaa lebada tõesti pelgalt linna servas ning kohutada uudishimulikke ja seiklushimulisi kodanikke vagusalt

linnakividel püsima või peletada eemale igaiühe, kel tuli mõttesse linnamüüridele tormi joosta. Linna kasvades loodeti ka kõle liivaväli alla neelata, märkamatult – ei erinenud tühermaa ju pealtnäha põrmugi mõnest ehitusplatsist. Juba oli see juhtunud seitsmesabaliste sisalike elupaikade ja muistsete aborigeenide kalmetega, kuid nüüd ehtasid pisikesed inimesed oma kodud ja kaubanduskeskused kasvõi õige kõrbe serva, et aga mitte mingi hinna eest sinna oma jalga tõsta. Kõrb tasus neile seevastu pikaldase vimмага: roomas aegamööda üha kaugemale ja kulutas tera tera haaval nende betoonseinu, haugates vahetevahel mõne suuremagi tüki. Pikkamisi ähvardasid majad kogu täiega tema liivasesse kurku vajuda ning kunagi pidi terve linn tahes-tahtmata kõrbe näljastes neeludes lõpetama.

Tühermaast linna südames ent parema meelega ei räägitud ning kogemata ei sattunud kõrbe keegi. Paljudel õnnestus siin linnas elada suisa terve oma elu seda õieti nägemata. Samas ei leidnud tolmuste liivakeeriste varjus aset ka salajasi kohtumisi ega hämaraid tehinguid ning igasugu kurjategijad – pisisulidest mafioosodeni välja – vältisid toda kanti isegi siis, kui tuli tahtmine mõni eriti suur hulk laipu või tuumajäätmeid maha matta. Kõik eelistasid tühermaast laia kaarega ringi käia. Ja varandust ei tasunud neilt väljadelt ammugi otsida.

Autoteedki, mida muidu meelsasti igale poole puistati, viisid tühermaast laia kaarega mööda. Ning kõrbetolmu keerutas üles vaid sinakas autobuss ja tema pime juht, kes hommikuti üle liivaste väljade lõikasid, et õhtul sama teed pidi tagasi kihutada. Täpne kui kellavärk nagu tema iidsed eelkäijadki: sõgedad kutsarid piitsutas tuhksiniseid hobuseid, hüplevad kaarikud järele tuiskamas, või silmanägemiseta paadimehed seilamas meresinise lootsikuga surnud sogast vett, mis liivaste kallaste vahel oma lõppu ootas. Ühtki inimest polnud nad veel kunagi kohanud, kuid ilmaski ei kadunud lootus, et ühel päeval mõni tolmune reisija siiski ülesõitu palub.

Sest kurnatud ränduritest ei tulnud liivaluidete vahel eales puudust. Õigupärast oli seal uidanud ohtralt inimesi, üksteist ometi kunagi kohtamata. Vedanud jalgadega kõveraid radu, mis pahatihti kuhugi välja ei jõudnud ning sedamaid vargsi liiva mattusid. Ka too kõhetu inimvare polnud millegipoolest teistsugune. Lohutud õlad längus, lonkis vari õhtuhämaras üle tühermaa, sinkjas buss pilvena ees tolmmas, ning juba varavalges tagasi, nii et täpselt poolel teel ta nüigi heitunud kuju peene liivaga üle kallati. Ja tröösti ei pakkunud valge torngi, mis eksinud rännumeest külma tuttavlikkusega tervitas, kuna too sünge vari ei võinud mitte viimaseks omasuguseks jääda.

Nii kaua, kui siin olid elanud inimesed, oli kõrbes seisnud see torn. Kord haudvaikse vahitornina, kus puudus surnud valvurgi, siis aga särava tuletornina, ajal, mil liivaseid välju uhtusid veel mereained. Nüüd oli sellest saanud kortermaja, lubjatud seinte ning lohakalt roheliseks võõbatud aknaluukidega. Maja, kus elasid hallid inimesed, kes ei pannud tähele tühermaad oma akna taga ega peenikest tolmu, mida uste alt ja seinte vahelt muudkui sisse puhus. Ka türkiissinine mosaiik, mis mööda trepikoda voolas, jäi neil alati kahe silma vahele. Ükskõikselt kiirustasid nad treppidest üles-alla, magasid kibekiireid unesid ja sõid maitsetuid õhtusööke ning panid oma aknaluugid tingimata iga kord haaki. Kui vaid välja arvata need kolmanda korruse luitunud aknaluugid, kord õige lohutult valla lükatud ja seejärel igaveseks unustatud.

Enamjaolt jättis välisilm tühermaa puutumata, isegi talvine lumi koos käreda pakasega hoidis siit heaga eemale. Kuid äikesetormid kogunesid otsekui kiuste just tolmukõrbe kohal: taevas tõmbus äkitselt süsimustaks, kõu kõmises madalalt, vihm peksis vihaselt maapinda ning tormimöll keerutas rahulolematult tolmu siia-sinna, leidmata õieti midagi, millest kinni hakata. Ja sedavõrd raevukamalt raputas maru aknaluuke edasi-tagasi, otsekui tahaksid nad seina küljest lahti

murda ja esimesele ettejuhtuvale ohvrile kallale tormata. Õige pea veeresid pilved aga linna kohale ning äsjasest marust andsid tunnistust vaid vee jäljed liivas, mille tuul sedamaid minema pühkis. Kuid ka nüüd, kus hingematva lämbuse eest ei pakkunud leevendust õrn viiregi, laperdasid luugid nagu mõni lõksujäänud liblikas. Ning akna kõhe karjumine, mida saatis tagedate hammaste järjepidev paukumine, kostis tuulevaiksemal päeval ära isegi kaugete kontorilaudade taha.

Luugid polnud see-eest plagisenud igavesti, kunagi oli keegi ka nemad kohusetundlikult kinni tõmmanud. Ja elanud tolles kitsukeses kodus, kus polnud küll pealtnäha kuigipalju ruumi, ent hea tahtmise korral saanuks valssigi tantsida.

Nüüd hõljus seal aga veel vaid tolm. Kõikjal kattis see paksu kihina mööblit ja põrandaid, tungides sügavale kõverate põrandalaudade vahele ning täites iga märkamatu prao ja mulgu. Tolm polnud ent pelgalt hooletu peremehe või tülikate tühermaatuulte süü, ei põgusa ärireisi, maavanaemaga veedetud suve ega päikselise kuurortreisi tüütu tagajärg. Ei oodanud ta koju ühtki poliitilist pagulast, kes kümendite eest eksiili saadetud, või küüditatud perekonda, kes võinuks külmalt maalt iga hetk tagasi saabuda. See tolm ei oodanud enam kedagi. See oli muistne tolm, kadunud hauakambrite liiv ja iidsete kivilosside hüljatud tuhk, kuhu inimjalg ei jätaks jälgegi.

Tolm, mida polnud tühermaalgi eales nähtud.